

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'רמב

ערב שבת קודש
פרשת בחוקותי
כ"ו באייר התשע"ח

יוצא לאור על ידי
צעירי אגודת חב"ד באה"ק

צעירי אגודת חב"ד

פקודת יום

לפעול עבור יהודי בודד!

כאשר מציעים לנסוע ל'שליחות', ישנם הטוענים כי רצונם לנסוע דווקא למקומות בהם מצויים אלפים ורבבות יהודים, ואם מדובר על פחות מזה, הרי, הדבר איננו מתאים - כך חושבים הם - לפי כבודם, כוחותיהם וכשרונותיהם!

על כך ייאמר לו: "דיו לעבד שיהא כרבו" (ברכות נח, ב) - כשם שלקדוש-ברוך-הוא 'מתאים' לאחוז בידיו של אחד - יחיד מ'ישראל, ולקחתו לארץ ישראל - גם לך מתאים ומחוייב אתה ללכת ולהתעסק אפילו עם יהודי בודד אחד ולהדליק בו את ה'נר מצווה ותורה אור', ו"כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא".

(שיחות-קודש תש"ל, ח"ב עמ' 386 - תרגום חופשי)

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ו באייר ה'תשע"ח - ד' בסיון ה'תשע"ח

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ו באייר	הלכות טומאת אוכלין פרק י-יב.	הל' אישות פרק כא.	מ"ע צח.
ש"ק	כ"ז באייר	פרק יג-טו.	פרק כב.	מ"ע צח.
א'	כ"ח באייר	פרק טז. הלכות כלים.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק כג.	מ"ע צח.
ב'	כ"ט באייר	פרק ג-ה.	פרק כד.	מ"ע קז.
ג'	א' בסיון	פרק ו-ח.	פרק כה.	מ"ע קח.
ד'	ב' בסיון	פרק ט-יא.	הל' גירושין.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קא.
ה'	ג' בסיון	פרק יב-יד.	פרק ב.	מ"ע צט.
ו'	ד' בסיון	פרק טו-יז.	פרק ג.	מ"ע ק.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחרה**		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	צוות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד' לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה							
ו', כ"ו באייר	3.26	4.26	4.51	5.54	9.10	12.37	1.12	7.27.8	7.54
ש"ק, כ"ז באייר	3.24	4.25	4.50	5.53	9.10	12.37	1.12	7.28.5	7.55
א', כ"ח באייר	3.23	4.24	4.49	5.53	9.09	12.37	1.12	7.29.2	7.56
ב', כ"ט באייר	3.21	4.23	4.48	5.52	9.09	12.37	1.12	7.29.9	7.56
ג', א' בסיון	3.20	4.22	4.47	5.51	9.09	12.37	1.12	7.30.6	7.57
ד', ב' בסיון	3.19	4.21	4.46	5.51	9.08	12.37	1.12	7.31.3	7.58
ה', ג' בסיון	3.18	4.20	4.46	5.50	9.08	12.37	1.12	7.32.0	7.59
ו', ד' בסיון	3.16	4.19	4.45	5.49	9.08	12.37	1.12	7.32.7	7.59

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת בחוקותי	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י
בחוקותי	6:51	8:07	7:06	8:10	6:59	8:11	7:07	8:08
במדבר	6:55	-	7:11	-	7:04	-	7:12	-

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

מערכת: לוי-יצחק שייקביץ, יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 100 כפר חב"ד 6084000

פקס: 03-9606169 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

7474-ISSN 0793

יש לזכור להשאיר את דלוקה²⁹ לצורך הדלקת הנר, בישול והדלקת אש בחג. יש לזכור לכוון היום את שיעור-השבת לתאורה כנדרש כליל שבועות³⁰. מקררים שיש להם התקן שבת אלקטרוני - יש לזכור לכוונו לשני ימים.

"כדאי ונכון שיתחילו [הבנות] להדליק פעם הראשונה תיכף בחג השבועות, שאז יברכו שהחיינו גם על התחלת קיום מצוות הדלקת נר יום טוב... והמהדרות להתחיל בשבת-קודש הקודמת - יקנו להן שמלה חדשה"³¹.

הרגילים בנתינת צדקה בכל יום - בערב-שבת זה יתנו גם בעד שבת ובעד חגי-השבועות. ועל-דרך-זה בכל ערב שבת-קודש וערב יום-טוב²⁴.

יש להזכיר אודות נתינת צורכי החג לכל הזקוקים לזה, ובהדגשה יתרה בנוגע לחג השבועות, הן מצד הנותן הן מצד המקבל²⁵.

חג השבועות היה נקרא בליובאוויטש 'חג המ'צות', כי בו היו באים רבנים [הרב מכוונה מ"ץ או מו"ץ: מורה צדק] חסידים לרבי²⁶.

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו נהג לאחל ברכת החג בנוסח "לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות"²⁷ הכנות לחג:

קישוט בית-הכנסת: בבית-המדרש של הרבי, וכן בקהילות רבות של חב"ד, לא נהגו בשטיחת עשבים והעמדת אילנות לכבוד החג²⁸.

בשו"ע אדה"י ס' תצד ס"ד-טו, ואף בלוח כולל-חב"ד - 'אוצר' עמ' רמז.

29) אם כי נר נשמה ממש, אין מדליקין כלל לימי 'זכור' למנהגו - המלך במסיבו ח"א עמ' שכא, 'אוצר' אלול-תשרי עמ' רכד.

30) אודות עריכת שינויים בשעון-שבת בעצם יום השבת או ביום-טוב, ראה 'שמירת שבת כהלכתה' פי"ג סכ"ה (במהדורה החדשה: סכ"ו) ואילך. שו"ת יביע אומר ח"ג או"ח סי' יז-יח. שו"ת מעשה חושב ח"א סי' ל. ע"פ שחל בשבת פי"ב ס"ל.

31) סה"ש תש"נ ח"ב עמ' 481, 'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"א עמ' רסא. וראה שם ובשולי הגיליון אודות ברכה בלא בגד חדש.

24) לקוטי שיחות חלק כח עמ' 315 ס"ג.

25) התועדויות תשמ"ג ח"ג עמ' 1536, תשמ"ח ח"ג עמ' 390.

26) סה"ש תרצ"ו עמ' 137 (כנראה שם, החל מומן אדמו"ר ה'צמח-צדק). ביאור העניין באריכות, בס' השיחות תש"נ ח"ב עמ' 487 ואילך.

27) והזכיר שהנוסח מקורו מכ"ק אדמו"ר מהור"י"צ, ובטח - עוד מכ"ק אדמו"ר מהורש"ב, ראה 'אוצר' חג השבועות, עמ' רלט וש"נ.

28) אם כי מנהגים אלו (עשבים - שגדלו סביב הר סיני, ואילנות - להזכיר שבעצרת נידונון על פירות האילן, ויתפללו עליהם) הובאו

'הפצת היהדות': ספר חובה לשליה ולכל יהודי

החובה לקרב יהודים לתורה ואין לעשות זאת - לאור תורתו והדרכותיו של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

הספר מציג את גישתו הייחודית של הרבי לנושא זה, מפרט את שפע הברכות המובטחות לעוסקים בכך, ומביא שלל הוראות באשר לכל ההיבטים בפעולת קירוב הלבבות

ליקוט: הרב אברהם שמואל בוקיעט • עריכה: מנחם ברוד • הוצאת צאגו"ח • 368 עמודים

עמל תורה – מעבר לגבולות השכל והרצון

מהיכן המשמעות ב"בחוקותי" לעניין העמל בתורה? • ועוד: התורה נעלית בעצם מעבודת הבירורים ומה שייך אצלה 'עמל'? • אין לתלמידים יושבי אוהל עסק עם העולם כלל, וכל עמלם הוא בהפצת התורה, לימוד בחיות והעיקר – בעיון התורה • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

"יכול זה קיום המצוות, כשהוא אומר ואת מצוותי תשמרו הרי קיום המצוות אמור, הא מה אני מקיים אם בחוקותי תלכו, שתהיו עמלים בתורה".
ולכאורה⁸: מנא ליה שקאי על העמל בתורה – הרי הראייה מזה ש"קיום המצוות אמור" היא רק ש"בחוקותי תלכו" לא קאי על קיום המצוות, אלא על לימוד התורה, אבל מנא ליה שהפירוש הוא "שתהיו עמלים בתורה"?
והביאור בזה:

הלשון הרגיל הוא – תורה, וכיוון שכאן נקראת התורה בלשון "חוקה", "בחוקותי" – הרי זה רומז על עניין העמל שבתורה.
"חוקה" – הוא עניין שאין לו מקום בשכל, והיינו, שלא זו בלבד שמצד השכל אין טעם לדבר, אלא יתירה מזה, שמצד השכל יש קושיא על הדבר, כלשון חז"ל⁹ ש"אומות העולם מונין את ישראל כו", כיוון שזהו היפך השכל.

וכאשר אדם צריך להניח את שכלו ולעשות היפך השכל – הרי זה עניין של עמל, כי, מעלת האדם היא היותו שכלי, וכאשר מבטל את השכל, הרי הוא מבטל ענינו העיקרי, ולכן הרי זה עמל גדול.

וזהו "אם בחוקותי תלכו", "שתהיו עמלים בתורה" – שלימוד התורה צריך להיות באופן

(8) ראה גם לקו"ש ח"ו ע' 313 ואילך.
(9) פרש"י ר"פ חוקת.

א. על הפסוק "אם בחוקותי תלכו"¹¹, איתא בתרגום ועוד מפרשים² ש"בחוקותי" הם המצוות.
ואף-על-פי שבמצוות יש ג' סוגים, משפטים עדות וחוקים³, מכל מקום, נאמר כאן "בחוקותי", אף שהכוונה אינה רק לסוג המצוות ד"חוקים", אלא לכללות המצוות – כיוון שמצינו שגם כללות המצוות נקראים בשם חוקים, כמו שכתוב⁴ "ויצונו גו' את כל החוקים האלה (כללות המצוות) ליראה את ה'".

והטעם שכל המצוות נקראים בשם חוקים – כי, כל המצוות, גם אלו שהשכל מחייבם, כמאמר רז"ל⁵ "אילמלא לא ניתנה תורה היינו למידין צניעות מחתול כו", צריכים לקיימם מתוך קבלת עול, כמו חוקים, "חוקה חקקתי גזירה גזרתי"⁶.
וכמאמר רז"ל⁷ הידוע "לא יאמר אדם אי אפשרי כו' אלא אפשרי ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי" – "גזר" דייקא, גזירה גזרתי.

ב. אמנם, בפירוש רש"י (מתורת כהנים) איתא:

- (1) ריש פרשתנו.
- (2) ספורנו עה"פ. ועוד.
- (3) ראה גם ד"ה אם בחוקותי דש"פ בחוקותי ה'ש"ת פ"ד (סה"מ ה'ש"ת ס"ע 90 ואילך). ועוד.
- (4) ואתחנן ו, כד.
- (5) עירובין ק, סע"ב.
- (6) במדב"ר ר"פ חוקת. ועוד.
- (7) תו"כ ופרש"י קדושים כ, כו.

ספר הי"ד להרמב"ם¹⁷.
* צריכים לארגן 'כינוסים' של [אנשים, של נשים¹⁸, ובפרט של] ילדי ישראל, 'צבאות ה', בקשר ל'זמן מתן תורתנו'; לפני מתן תורה – בתורת הכנה למתן תורה, ב'זמן מתן תורתנו' עצמו... וכן לאחרי מתן תורה – בימי התשלומין. בכינוסים אלו ובכל מקום יש להודיע ולפרסם שכל ילדי ישראל יגיעו לקריאת התורה דחג השבועות¹⁹.

יום חמישי
ג' בסיון

תחילת שלושת ימי ההגבלה.
כשהסתפרו בימי הגבלה, קודם ערב חג השבועות, לא היתה רוח כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע נוחה מזה²⁰.

יום שישי
ד' בסיון

בקביעות כבשנה זו, שערב חג השבועות חל בשבת, נהגו בליובאוויטש להסתפר בערב שבת²¹. והיא מצווה כפולה – הן לכבוד שבת²² הן לכבוד יום-טוב²³.

(17) 'התועודיות' ה'תשמ"ח ח"ג עמ' 410.
(18) 'תורת מנחם – התועודיות' תשמ"ט ח"ג עמ' 221 (מוגה), ועיי"ש עמ' 229.
(19) בחומר ההסברה שפירסמו בני. בשנת תש"מ בנושא זה, כתבו שיביאו כל ילד "מבן חודש ומעלה". ושאל הרבי מדוע לא הוסיפו "אם הבריאות מרשה לו".
(20) ספר-המנהגים שם, וש"נ.
(21) שבח המועדים עמ' 236 בשם הרב שמואל לוויטין ע"ה (והביא כן מכף החיים סי' תצג ס"ק ג. ושכ"כ בשו"ת מנחת אלעזר ח"ג סי' סה). הרב זלמן שמעון דבורקין ע"ה כתב: לדידי פשוט שצריכים להסתפר בעש"ק, מחמת הרבה טעמים שיש לי, וכן עשיתי מעשה בעצמי, וכשהתחיל הספ"ר לספר אותי, נקרא הספר ע"י הטלפון [מהמזכיר הרב] חודקוב, וביקש אותי באם ביכולתו לבוא תיכף לכ"ק אד"ש לספר אותו" (מכתבו ב'קובץ רז"ש' עמ' 61). 'אוצר מנהגי חב"ד' חג השבועות (הנדפס עם תיקון ליל שבועות), עמ' רמב.
(22) שו"ע אדה"ז סי' רס ס"א.
(23) שו"ע [הב"י] סי' תקל"א ס"א, וראה משנה ברורה שם בשער הציון ס"ק א, ובס' חוה"מ כהלכתו ר"פ ובהערות.

על ההתועדות שבכל שבת "להקהיל קהילות בכל שבת ושבת"), כהמנהג בכמה וכמה קהילות קדושות בישראל שב'שבת חזק' מכינים הגבאים 'קידושא רבא', ובוודאי יחזקו ויחדשו מנהג זה בכל המקומות – שבה יוסיפו באמירת דברי תורה (וגם קבלת החלטות טובות, להוסיף בלימוד התורה וקיום המצוות בהידור), ויוסיפו בהשמחה ד'גמרה של תורה' (סיום ספר שלם בתורה, על-דרך השמחה שעושים לגמרה של התורה כולה בשמחת תורה)...¹².

אחר תפילת מנחה, פרקי-אבות – פרק ה.

יום שלישי
ראש-חודש סיון

עד י"ב בחודש – ועד בכלל – אין אומרים תחנון¹³. אין מתענים עד אחרי חג השבועות, אלא חתן ביום חופתו¹⁴.

יום רביעי
ב' בסיון

"יום המיוחס"¹⁵

הכנות למתן-תורה:

* "ההכנה העיקרית לקבלת התורה היא על-ידי לימוד התורה [ובפרט הלכות החג, כולל ובמיוחד – לימוד... העניין דמתן-תורה (הן בנגלה ובהתשוקה והגעגועים לקבלת התורה)]¹⁶, וכן על-ידי ההוספה באהבת ישראל ואחדות ישראל; קבלת החלטות טובות להוסיף בלימוד נגלה ופנימיות התורה, הלכות פסוקות, ובפרט בלימוד

(12) ספר-השיחות תש"נ ח"א, עמ' 233.
(13) סידור אדה"ז, לפני 'למנצח... יענך'.
(14) שו"ע אדה"ז סי' תצד ס"כ, מג"א סי' תקעג ס"ק א. לוח כולל-חב"ד.
(15) שבו ביום נאמר לבני ישראל "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש" (שמות יט, ו). ביאורי מעלת היום בכתבי הרבי הובאו בס' 'שערי המועדים – שבועות' סימנים יב"ט, ואודות שם היום – ר"ס יד.
(16) ספר-השיחות ה'תשמ"ח ח"ב עמ' 462.

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת בחוקותי

כ"ז באייר – מברכים החודש סיוון

השכם בבוקר – אמירת תהילים בציבור. אחר-כך לומדים כשעה מאמר חסידות שיהיה מובן לכולם, ואחר-כך – התפילה.² לעליית 'שלישי' (שבת קריאת התוכחה. בחו"ל – 'חמישי') עולה הבעל-קורא, ומעצמו (בלי שקוראים לו 'עמוד' וכו'), ומברך לפניו ולאחריו.³ לאחר מכן – מברכים אותו בשמו, כרגיל.

קוראים את פסוקי התוכחה בקול נמוך, אך באופן שישמע הקהל היטב את הקריאה (חוץ מהפסוק 'וזכרתי את בריתי' – כו, מב – הנקרא בקול רגיל). בפסוק 'ואף גם זאת' (כו, מד) חוזרים לקרא בקול רגיל.⁴

בפסוק האחרון של הפרשה, המסיים את כל ספר ויקרא, נהוג לעמוד. רצוי שהקורא יפסיק קמעה לפני תחילת הפסוק, כדי שהציבור ישמע היטב את קריאת הפסוק. בסיום הספר אומר כל הציבור, ואחריו הקורא ואיתו גם העולה לתורה:⁵

(1) בחו"ל – פרשת בהר-בחוקותי.

(2) ספר-המנהגים עמ' 30.

(3) שם, עמ' 31. לוח כולל-חב"ד.

(4) כדעת הפר"ח ס' תכח ס"ז, קיצור שו"ע ס' עח ס"ד ועוד, הובאו בס' 'בין פסח לשבועות' פ"ד סנ"ד ואילך, וכמנהג האשכנזים, ולא כמנהג שם מפע"ח ושער הכוונות שהאריז"ל היה קורא זאת בקול רם כמנהג הספרדים (וב'רשימות הרב"ש' מיום י"ג אדר תרע"ה מובא שגם הרה"ק הרז"א ע"ה, אחיו של כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע, היה קורא בקול רם. וראה היום יום', יז אלול, בסופו). ואכן הרה"ח ר' ישראל גורדון סיפר, שפעם – בשנים הראשונות לנשיאות הרבי – קרא את התוכחה בניגון כרגיל, והעיר רבינו (ע"י המזכיר הרה"ח ר"ל גורנר) מדוע האט זיך ישראל היינט צוונגען ביי דעם (תוכחה)!! (=מדוע 'שורר' היום ישראל בקריאת התוכחה?! – ס' לקט הליכות ומנהגי ש"ק עמ' 74).

(5) ספר-המנהגים, שם. לוח כולל-חב"ד. ודלא כמ"ש בס' שולחן הקריאה פכ"א שהעולה לא יאמר 'חזק', מחשש הפסק. והטעם: כי הוא שייך לקריאת הסיום (ראה שו"ע אדמוה"ז ס' קסז ס"ט).

בשם "חיי שעה"¹⁸, כיוון שהוא עניין שבא על-ידי הנבראים; אבל עניין העמל אינו שייך בתורה שבאה מלמעלה¹⁷, ומבחינה שלמעלה מהעולמות.

ד. על הפסוק¹⁹ "כי אדם לעמל יולד" – איתא בגמרא²⁰: "איני יודע אם לעמל פה נברא אם לעמל מלאכה נברא, כשהוא אומר²¹ כי אכף עליו פיהו, הוי אומר לעמל פה נברא. ועדיין איני יודע אם לעמל תורה אם לעמל שיחה, כשהוא אומר²² לא ימוש ספר התורה הזה מפ"ך, הוי אומר לעמל תורה נברא".

ועל-פי הידוע שגם סלקא-דעתך בתורה הוא עניין של תורה²³, מובן, שצריך להיות גם עניין "עמל מלאכה" ו"עמל שיחה", אבל, מהו העיקר – תכלית בריאת האדם, ותכלית הבריאה בכללותה (שהרי האדם הוא בחיר הנבראים) – הרי זה "עמל תורה".

והנה, ג' העניינים מלאכה שיחה ותורה – שבכולם צריך להיות עניין העמל – הם: מעשה המצוות, דיבור התפלה (כמאמר רז"ל²⁴ על הפסוק²⁵ "ויצא יצחק לשוח", "אין שיחה אלא תפלה"), ומחשבת התורה.

ובכן: בנוגע למעשה המצוות, מובן ששייך עניין העמל – כיוון שזהו עניין הקשור עם גשמיית, כנ"ל.

וכמו כן בנוגע לדיבור התפלה שייך עניין העמל – שהרי מצינו בראשונים²⁶ שדיבור נקרא בשם "מעשה זוטא", וכדאיתא בגמרא²⁷ ש"עקימת שפתיו הוי מעשה", וכיוון שזהו עניין של מעשה, לכן שייך בו עניין העמל.

מה שאין כן תורה שעניינה הבנה והשגה, הרי

שיניח את שכלו ויעסוק בתורה גם כאשר אין לו טעם שכלי ועריבות ("געשמאק") בלימוד.

ג. והנה, דובר כמה פעמים בעניין התוארים שבתורה, שהתואר צריך להיות מתאים לא רק בעניין אחד, אלא גם בכל הפרטים. ועל דרך זה בעניין "עמלים בתורה", שמלבד העמל שיש בכך שמניח את שכלו, צריך להיות בתורה גם עמל כפשוטו.

ולכאורה: עניין העמל שייך רק בעניינים הקשורים עם גשמיית העולם, דכיוון שמתעסק עם החומר או הגשם לבררו ולזככו עד שהגשמי עצמו יתחיל להכריז אלקות, על דרך מה שכתוב¹⁰ "ויקרא גו' א-ל עולם", לא רק "א-ל העולם", אלא "א-ל עולם", שהעולם עצמו הוא אלקות¹¹ – הנה על זה יש צורך ב"עמל";

מה שאין כן בתורה, כיוון שהיא בבחינת "לחם מן השמים"¹², אור עליון שלמעלה מהעולם – הרי לכאורה לא שייך בה עמל.

וכמבואר בלקוטי תורה¹³ בפירוש הפסוק¹⁴ "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל" – שהדיוק בזה הוא שבישראל דווקא אין עניין של עמל, אבל ביעקב יש עניין של עמל – ש"יעקב" היינו "יו"ד עקב"¹⁵, שזהו כפי שהנשמה מתלבשת בעניינים גשמיים, ובכללות הוא עניין העבודה דששת ימי החול, מה שאין כן "ישראל", "לי ראש"¹⁶, הוא עניין העבודה בשבת שלמעלה מבירורים, ובוה לא שייך עניין העמל.

ומזה מובן, שעניין העמל שייך דווקא בעניינים השייכים לעולמות, כמו קיום המצוות שהתלבשו בדברים גשמיים, ועל דרך זה גם בתפלה, שהיא בבחינת "סולם" שמלמטה למעלה¹⁷, ונקראת

(10) וירא כא, לג.
 (11) ראה לקו"ת תבוא מב, ד. מג, ג. ובכ"מ.
 (12) בשלח טז, ד.
 (13) בלק עא, ד ואילך.
 (14) בלק כג, כא.
 (15) ע"ח ש"ג פ"ב. פרדס שכ"ג בערכו. וראה תו"א ר"פ ויצא. ובכ"מ.
 (16) פע"ח שכ"ט פ"א. שעה"פ וישלח לב, כט. סה"ל ויחי מז, כח. מח, ב. ועוד. הנסמן בתו"מ סה"מ תשרי ע' לד.
 (17) ראה תניא אגה"ת רפ"י. ובכ"מ.

"חזק חזק ונתחזק"⁶. המולד: יום שלישי בשעה 5 לפנות בוקר, 21 דקות ו-6 חלקים. הש"ץ נוטל בידו את ספר-התורה ומחזיקו בשעת ברכת החודש⁸. מברכים החודש: "ראש-חודש סיוון ביום השלישי". בשבת זו (מברכים החודש סיוון) אומרים 'אב הרחמים'⁹. לאמירת 'אשרי' – מוסרים את הספר-תורה לאחר להחזיקו בישיבה, והציבור רשאי לשבת, והאומר 'יהללו' נוטלו שוב בידו (וכן נהג הרבי בהיותו ש"ץ, שנטל את הספר בעצמו, ואמר 'יהללו'¹⁰). התועדות בבית-הכנסת¹¹. "ב'שבת חזק' כדאי לקשר זאת [את סיום קריאת החומש] עם התועדות מיוחדת (בהוספה

[ולא רק הקהל מברכו, אלא] גם הוא [העולה] אומר [זאת לקהל], כי נוסחא שלנו היא ונתחזק" – אג"ק ח"ד עמ' ד. וראה הנסמן ב'אוצר מנהגי חב"ד' ניסן-סיוון עמ' רפה, ובארוכה – במדור זה בגיליון תתפ"ח הערה 1.

(6) סידור אדמוה"ז במקומו.

(7) אינו חייב להיות ש"ץ דשחרית או דמוסף, כי אם הש"ץ לעניין זה (בבית חיינו אמר זאת הגבאי והבעל-קורא הרה"ח ר' יוחנן גורדון ע"ה, ואחריו הבעל-קורא הרה"ח ר' מרדכי שוסטרעמאן ע"ה – 'למען ידעו... בנים יוולדו' עמ' 137).

(8) ורק אם הוא זקן וקשה לו להחזיקו משך-זמן, יתן לאחר להחזיקו (המקורות נסמנו ב'בירור' בנושא שנדפס בה'תקשרות' גיליון תצו עמ' 17, עיי"ש).

(9) כ"כ אדה"ז בסידורו.

(10) כשהרבי התפלל בש"ק לפני העמוד, היה בדרך כלל נשאר לעמוד (לאחרי אמירת ההפטרה) על הבימה, וכשהגיע ל'יהללו' היה מכריז 'יהללו' ומלווה הספר-תורה בחזרה לארון הקודש (לקט הליכות ומנהגי ש"ק עמ' 42). אבל בימות החול חזר הרבי לפני העמוד כדי לומר 'אשרי' ו'בא-לציון' וקדיש ותקבל, ואחרים אמרו 'יהללו' (הרה"ח ר' יוסף-יצחק של אופן).

(11) היום-יום, ל' ניסן.

"בעשרה מאמרות... עשרה ניסים"

בעשרה מאמרות נברא העולם, ומה תלמוד לומר, והלא

במאמר אחד יכול להבראות... (פרק ה, משנה א)

בפרק החמישי במסכת אבות מונה המשנה כמה עניינים שהם במספר עשרה. וצריך להבין: למה לא מזכירה המשנה את עשרת הדברות?

ולכאורה, כיון שכל העניינים נלקחים מהתורה – מה שישנו בעולם מספר עשרה, ולכל לראש, "בעשרה מאמרות נברא העולם", הרי זה נלקח מעשרת הדברות (כידוע מאמר רז"ל על הפסוק "עשרה עשרה הכף בשקל הקודש", שעשרה המאמרות מכוונים ונלקחים מעשרת הדברות) – הרי לכל לראש צריך למנות את עשרת הדברות, שמהם נלקחים שאר העניינים שהם במספר עשרה שנמנו בפרק זה? והביאור בזה:

עשרת הדברות – אף שהכול נלקח מהם, הרי הם מובדלים לגמרי באין-ערוך מהעולם. כל העניינים באים אמנם מהתורה, אבל התורה אינה באותו גדר וסוג שלהם. ולכן לא מונה המשנה את עשרת הדברות, כיון שאי אפשר לחברם ולמנותם יחד עם שאר העניינים שנמנו במשנה שם.

בין העניינים שנמנו במספר עשרה, ישנם לא רק עניינים של טבע, אלא גם נסים, ועד גם הנסים שהיו בבית-המקדש, המקום בעולם שבו היה "ושכנתי" דהעצמות, "נמנע הנמנעות", שלכן היה בנסים שבבית המקדש החיבור של נס וטבע ביחד.

ואף על פי כן לא נמנו עשרת הדברות במשנה, כיון שעשרת הדברות הם מובדלים אפילו מהעשרה נסים שבבית המקדש:

בית המקדש הוא תכלית השלימות של העולם. תכלית בריאת העולם היא שתהיה דירה לו יתברך בתחתונים, ותכלית זו שבעולם נשלמת על ידי בית המקדש.

מה שאין כן התורה "קדמה לעולם", שהיא למעלה מהעולם לגמרי, אפילו למעלה מבית המקדש, וכמדובר פעם, שכיון שהתורה היא חד עם הקב"ה, הרי כשם שאצל קודשא בריך הוא לא שייך לומר שתכליתו היא בשביל משהו אחר ח"ו, אלא התכלית הוא בו בעצמו, כמו כן הוא גם בתורה.

כל עניני התורה (מלשון הוראה) הם הוראה בעבודתנו. וכשם שצריכים ללמוד הוראה מהעניינים הכתובים בתורה, כמו כן יש ללמוד הוראה מזה שעניין מסוים לא נקבע בתורה.

העובדה שהתנא אינו מזכיר בפרק זה את עשרת הדברות – יש בה הוראה:

לימוד התורה צריך להיות "לשמה" – לשם התורה כשלעצמה, ולא בשביל תכלית אחרת.

והאופן דלימוד התורה "לשמה" – מתבטא בכך שהלימוד אינו מוגבל בשום הגבלות: כאשר הלימוד הוא בשביל תכלית, גשמי או אפילו רוחני, הרי כיון שכל העניינים הם בהגבלה, אזי גם הלימוד הוא מוגבל. אבל כאשר הוא לומד לשם התורה שהיא בלי גבול – אזי לומד ללא הגבלות.

(תורת-מנחם סוף כה עמ' 297-299)

זה עניין שאינו שייך לגשמיות.

ואף-על-פי שעניין ההבנה וההשגה הוא בכלי השכל, ועל-ידם גם בכלי המוח הגשמי, ועד שמצינו בספרי הרפואה ומובא בחסידות²⁸ שעל-ידי השגת השכל נעשה שינוי במוח הגשמי – הרי עצם עניין השכל ישנו גם ללא המוח הגשמי, וכמו בהנשמה למעלה, שיש אצלה עניין ההשגה ללא קשר עם עניינים גשמיים. והיינו, שאין זה כמו דיבור ומעשה שאינם שייכים אצל הנשמה למעלה, וכל עניינם הוא רק בשייכות לגשמיות, מה שאין כן עניין השכל שישנו ללא המוח הגשמי, ואדרבה, השכל כפי שהוא ללא מוח גשמי הוא נעלה יותר מכפי שהוא בהתלבשותו במוח, ונמצא, שעצם עניין התורה אינו קשור עם גשמיות.

ואם כן, כיצד שייך בתורה עניין העמל?

בנוגע לנגלה דתורה, יש לבאר, שזהו לפי שעניינה הוא לירד למטה בשביל עניין הבריורים בעולם שנעשים על-ידי התורה.

אבל האמת היא, שעניין "עמלים בתורה" הוא לא רק בגליא דתורה, אלא גם בפנימיות התורה. דהנה, גליא דתורה נקראת "גופי תורה", ופנימיות התורה נקראת "נשמתא דאורייתא"²⁹, והיינו שגליא דתורה הוא בדוגמת הגוף שהוא טפל וחיצוניות לגבי הנשמה. והרי לא יתכן שכל תכלית בריאת האדם תהיה כדי להתייגע כל ימיו בעניין טפל וחיצוני. ועל כורחך צריך לומר ש"עמל תורה" ישנו גם ובעיקר בסתים דאורייתא.

ד. והנה, על-פי המדובר כמה פעמים³⁰ שהתורה ניתנה בדרך כלל ובדרך פרט, הרי כל ג' העניינים, עמל מלאכה עמל שיחה ועמל תורה, ישנם גם בתורה גופא (כדלקמן ס"ו).

וכשם שבכללות ג' העניינים, הרי אף שגם עמל מלאכה ועמל שיחה הם עניינים בקדושה, מכל מקום, עיקר המעלה היא בעמל תורה דווקא – כן הוא גם בג' העניינים כפי שהם בתורה גופא, מלאכה שבתורה, שיחה שבתורה ותורה שבתורה, שעיקר העמל צריך להיות בתורה שבתורה.

28 ראה סה"מ קונטרסים ח"א צו, א. תרצ"ו ע' 254. תש"ד ע' 243. תש"י ע' 33.

29 זח"ג קנב, א.

30 ראה גם לעיל [תו"מ שם] ע' 279. וש"נ.

ובעניין זה חלוקים בעלי-עסק ויושבי-אוהל ובני-השיבות ביחוד, שאף שאצל כולם צריכים להיות כל ג' העניינים (כיוון שגם קא-סלקא-דעתך בתורה הוא עניין של תורה, כנ"ל), מכל מקום, יש חילוק ביניהם הן בנוגע לעניין העיקרי (עמל תורה) והן בנוגע לקא-סלקא-דעתך (עמל מלאכה ועמל שיחה):

בעלי-עסק – עיקר עבודתם במשך רוב היום היא בעמל מלאכה ועמל שיחה. הן אמת שמסקנת הגמרא היא שהתכלית היא עמל תורה, ולכן גם אצלם צריך להיות "עמל תורה" בזמנים הקבועים ללימוד התורה, החל מ"פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית"³¹, ויש לכל אחד להוסיף ולהרבות בזה כפי יכולתו, אבל אף-על-פי-כן, עניין עמל תורה הוא אצלם במיעוט זמן, ואילו במשך רוב היום עליהם לעסוק בעמל מלאכה ועמל שיחה, שהוא עניין הבריורים שבעולם.

ואילו תלמידי השיבות – הרי נוסף לכך שעיקר כל עניינם במשך כל היום צריך להיות ב"עמל תורה", נגלה דתורה ופנימיות התורה, הנה גם העסק בעמל מלאכה ועמל שיחה (שצריך להיות אצלם מצד הקא-סלקא-דעתך שבגמרא) הוא באופן אחר אצלם – שאין זה בעניין הבריורים שבעולם, שהרי העולם אינו בד' אמות שלהם, תלמידי התמימים אין להם עסק עם העולם, ועניין עמל מלאכה ועמל שיחה אצלם הוא מלאכה ושיחה שבתורה.

1. ביאור ג' העניינים, מלאכה שיחה ותורה – בתורה גופא:

מלאכה שבתורה – הוא עניין היגיעה בהפצת התורה בכל מקום. כלומר: אין הכוונה להכין את המקום שיוכלו להפיץ שם תורה, שהרי זה שייך לעניין הבריורים, ולא זו היא עבודתם של התלמידים בהווה, אלא הכוונה היא להפצת התורה. והיינו, שאין לו עסק עם העולם, אלא עם התורה, להפיץ אותה (ולדוגמא – עניין חזרת דא"ח בבתי כנסיות³²).

שיחה שבתורה – הוא עניין הלימוד כדיבור

31 מנחות צט, ב.
32 כ"ה בזכרון אחדים (המו"ל).

ובקול, ולא רק בעיון המחשבה, וכמאמר רז"ל³³ על הפסוק³⁴ "כי חיים הם למוצאייהם", "למוצאייהם בפה", שאז היא "תורת חיים", "ואם ערוכה ברמ"ח אברים משתמרת", ובפשטות - ללמוד בקול ומתוך חיות ("מיט א קאך").

ותורה שבתורה - הוא עניין העיון בתורה. וכאמור, שאף שבכל ג' העניינים צריך להיות עמל, מכל מקום, העיקר הוא עמל תורה, היינו, להתייגע במוחו בעיון הבנת והשגת התורה.

ז. וכמוזכר לעיל, שהעניין ד"תהיו עמלים בתורה" לומד רש"י ממה שנאמר "בחוקותי", היינו, לא הלשון הרגיל, תורה, אלא לשון חוקה, שמזה מוכח שהכוונה היא לעניין העמל, כיוון שעושה זאת נגד השכל שהוא עיקר האדם.

והיינו, שאין להמתין עד שיהיה לו חשק וגעשמשאק בלימוד התורה, אלא צריך ללמוד מתוך חיות וללא הגבלות גם כאשר אין לו חשק וגעשמשאק - שזהו עניין העמל בתורה.

ח. ויש עוד עניין בפירוש "בחוקותי", מלשון חוקה - כמבואר בלקוטי תורה³⁵ שהוא עניין אותיות החקיקה.

אותיות - הם גבול, כידוע³⁶ שאותיות הם הכלים, שהוא עניין הגבול. אמנם, גבול זה הוא באופן של התאחדות, שזהו החילוק שבין אותיות הכתיבה לאותיות החקיקה, שאותיות הכתיבה הם דבר נוסף על הקלף, ואילו אותיות החקיקה הם בהתאחדות עם האבן.

33 עירובין נד, רע"א.

34 משלי ד, כב.

35 ריש פרשתנו, ור"פ חוקת.

36 ראה לקו"ת פרשתנו מו, ד. ובכ"מ.

והיינו, שאף-על-פי שזהו עניין של מדידה והגבלה, מכל מקום, לאמתו של דבר אין זו הגבלה, כיוון שזוהי מדידה עצמית של התורה, שאין זו הגבלה, כידוע³⁷. ובנוגע לפועל:

מדברים רבות אודות עניין "ופרצת" בתורה³⁸, אבל, לא צריכים לצאת מה"סדר"; יש צורך בשמירת בריאות הגוף, ושמירת זמני הסדרים, שכן, הגבלה זו אינה עניין של הגבלה, ואדרבה, זוהי המדידה עצמית דתורה, שזהו אמיתית עניין הבלי גבול.

ט. [.] וכן הוא גם בעניין "אם בחוקותי תלכו וגו'":

התורה אומרת אמנם "אם בחוקותי תלכו", "שתהיו עמלים בתורה", אזי "ונתתי גשמיכם בעתם", וכל הברכות האמורות בפרשה, עד "ואולך אתכם קוממיות"³⁹, ויש בזה מעלות נפלאות, אבל אף-על-פי-כן, עדיין אין זה אמיתית השכר של לימוד התורה, ולא בשביל זה צריך להיות לימוד התורה;

אמיתית השכר עבור לימוד התורה הוא - עצם עניין ה"עמלים בתורה".

(מהתוועדות ש"פ בחוקותי, כ"ב אייר תשי"ט, תורת מנחם כרך כה עמ' 297-299 - בלתי מוגה)

37 ראה סה"מ תרנ"ז ע' קנו ואילך. וש"נ.

38 ראה משיחת ש"פ קדושים, מבה"ח אייר שנה זו (לעיל

[תו"מ שם] ע' 266 ואילך). וש"נ.

39 שם, יג.

* * *

המשמעות הפנימית של 'שלום' היא - השכנת שלום בין החומר לצורה, עלידי הגברת הצורה על החומר. בעבודה זו יש שלושה שלבים.

"שלמא דארעא" - השלב הראשון הוא אמירת 'מודה אני', המכשירה את היהודי, שנקרא "ארץ חפץ" (מלאכי ג) לעבודת היום.

"שלמא דביתא" - לאחר מכן באה תפילת שחרית (והשיעור בתורה שיש לקבוע לאחר התפילה), בה בונה האדם את 'ביתו' הרוחני.

"שלמא דעלמא" - עם סיום התפילה והיציאה אל העולם מתחילה העבודה של בירור וזיכוך העולם, היינו המשכת הקדושה שהרגיש בתפילתו בתוך עסקי המסחר והדרך-ארץ.

(שבת-קודש פרשת בחוקותי תשמ"ג. התוועדות תשמ"ג כרך ג, עמ' 1969)

והתהלכתי בתוכם (כו,יב)

"והתהלכתי" רומז לשני סוגי 'הילוך' שיהיו לעתיד-לבוא: א) המשכת והורדת אור אלוקי בעולם, ב) העלאת העולם והתכללותו באור האלוקי.

למה הדבר דומה? לשני אנשים שאחד עומד על הר והשני בבקעה. אפשר לקרוב זה לזה עלידי שהעליון ירד למטה ועל-ידי שהתחתון יעלה למעלה.

היתרון של המשכה הוא בשלמות האור, דהיינו שנמשך אור רב ונעלה. היתרון של העלאה הוא בשלמות הכלי, שהאור (המועט) שנמשך נקלט ונתפס בכלי באופן פנימי. לעתיד-לבוא יתחברו ויתמזגו שתי הבחינות - יתגלו אז הגילויים הנעלים ביותר והם ייקלטו בכלים בקליטה פנימית ויסודית.

(לקוטי תורה דברים, עמ' כז)

ואפו עשר נשים לחמכם בתנור אחד... ואכלתם ולא תשבעו (כו,כו)

לחם - היינו תורה, שנמשלה ללחם (ראה שבת קכ).

"עשר נשים" - היינו עשר כוחות הנפש.

"ואפו עשר נשים לחמכם" - יש 'לאפות' את התורה שלומדים ברשפי אש האהבה לה' המתעוררת בעת התפילה, אהבה כזו החודרת לכל עשר כוחות הנפש.

"בתנור אחד" - אש האהבה באה מהתבוננות ב'אחד', באחדות הבורא. רק כשלומדים תורה בצורה כזו נקלטים דברי תורה בנשמה, ואילו כשאין התורה 'אפוייה' באש האהבה אין היא 'מתעכלת' היטב בנשמה. וכפי שהוא בלחם גשמי, שרק אם הוא אפוי טוב הוא מתעכל טוב.

"ואכלתם ולא תשבעו" - תחזרו על לימודכם שוב ושוב, ובכל פעם יהיו בעיניכם כחדשים ממש, וככל שתרכו לשקוד בתורה לעולם לא תשבע נפשכם בה.

(לקוטי תורה ויקרא עמ' מח)

וזכרתי את בריתי יעקב... יצחק... אברהם (כו,מב)

רבי לוי-יצחק שניאורסון אמר פעם ליהודי שהיה נכדו של הרב הקדוש רבי זוסיא מאניפולי: מדוע מוצאת התורה לנכון להזכיר בתוכחה את הייחוס וזכות האבות שלנו? אלא עצם הזכרת עובדת היותנו צאצאי אברהם, יצחק ויעקב - בהתחשב במעמדנו ומצבנו - זוהי תוכחה שאין לך גדולה ממנה. והוסיף: אני אומר זאת לך, ומתכוון לעצמי (הר"ר לוי-יצחק היה בן אחר בן לכ"ק אדמו"ר הצמח-צדק).

(מפי השמועה)

פרשת בחוקותי

אם בחוקותי תלכו (כו,ג)

מפרש הבעל-שם-טוב:

"אם בחוקותי" - מדבר באדם שהגיע לחוק קבוע בעבודתו, שממנו הוא אמנם לא גורע אך גם אינו מוסיף, מְצַוָּה עליו התורה:

"תלכו" - אסור לו להישאר במצב זה, אלא עליו לחדש ולהוסיף בעבודתו מתוך הליכה ועלייה תמידית. זהו שכתוב (תהילים פא) "כי חוק לישראל הוא, משפט לאלוקי יעקב"; "כי חוק לישראל הוא" - מי שעבודתו היא בבחינת חוק קבוע, ללא תוספת, "משפט לאלוקי יעקב" - יצטרך לתת על כך דין ומשפט.

(כתר שם טוב עמ' לה)

אם בחוקותי תלכו... ונתתי גשמיכם בעתם (כו,ג-ד)

מפרש הרב המגיד ממזריטש:

מסופר בגמרא (תענית כד) שרבי חנינא בן דוסא הלך פעם בדרך, והתחיל לרדת גשם. התפלל התנא ואמר: "כל העולם כולו בנחת וחנינא בצער?", ומיד פסק הגשם.

זהו שרמז הכתוב:

"אם בחוקותי תלכו" - אם תהיו כולכם צדיקים, אזי "ונתתי גשמיכם בעיתם" - לא תועיל תפילת היחיד - שהוא צדיק - כנגד הרבים.

(אורתורה עמ' מג)

ונתנה הארץ יבולה (כו,ד)

"ארץ" - מלשון רצון.

"ונתנה הארץ יבולה" - הרצונות הטובים בעבודת ה' אסור להם שישארו בגדר רצון ובכוונה בלבד, אלא עליהם לתת את פירותיהם במעשה בפועל.

(ליקוטי דיבורים, כרך א, עמ' 511)

ונתתי שלום בארץ (כו,ו)

שלמא דארעא, שלמא דביתא, שלמא דעלמא (זוהר ח"ג קטו)

היכן מצא הזוהר בפסוקנו גם "שלמא דביתא" ו"שלמא דעלמא"?

"ונתתי שלום בארץ" - היינו "שלמא דארעא".

"ושכבתם ואין מחריד" - "שלמא דביתא".

"וחרב לא תעבור בארצכם" - "שלמא דעלמא". מכיוון שיהיה שלום בעולם כולו, לא יעברו גייסות למלחמה דרך ארץ-ישראל (ראה רש"י).

(שבת-יקודש פרשת בחוקותי תשמ"ג. התוועדות תשמ"ג, כרך ג, עמ' 1969)

גאולה בשובה ובנחת

יתקיים מיד "ושבתה הארץ שבת לה"

הכניסה לארץ בגאולה העתידה לא תהיה באופן של כיבוש ומלחמה, כבכניסה לארץ בפעם הראשונה, שבע שכבשו ושבוע שחלקו - אלא מתוך מנוחה, "בשובה ונחת", ותיכף ומיד.

ונוסף לזה, לא יצטרכו לעבודה ד"שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמור כרמך" - שהרי "עתידה ארץ-ישראל שתוציא גלוסקאות וכלי מילת", אשר עם היותם "גלוסקאות וכלי מילת" שיצאו מ"הארץ" (לא מהשמים), מכל-מקום, לא יהיה צורך בפעולה טבעית כדי להשיגם, מכיוון שארץ-ישראל תוציאם בדרך נס, כך שלא יהיה צורך להמתין משך זמן...

ועל-פי זה, בכניסה לארץ בגאולה העתידה - מכיוון שלא יצטרכו להמתין לכיבוש וחלוקה, ולשש שנים של עבודה בשדה ובכרם - הרי תיכף ומיד "ושבתה הארץ שבת לה" כפשוטו; ורק לאחר זה, מכיוון שצריך להיות דירה בתחתונים דווקא, יהיה גם "שש שנים תזרע שדך" - באופן ד"ועמדו זרים ורעו צאנכם ובני נכר איכריכם".

וגם עניין זה שייך במיוחד לרשב"י, בעל ההילולא של ל"ג בעומר - על-פי המסופר בחז"ל שרשב"י היה "מלומד בניסים" (שלכן שלחוהו לרומי כו'), ועד כדי כך, שאצל רשב"י לא היה עניין של חורבן וגלות (כפתגם אדמו"ר הזקן), ועוד ועיקר, כאמור, ש"בהאי חיבורא דילך . . . יפקון ביה מן גלותא ברחמים", שאז יהיה "כי תבואו אל הארץ גו' ושבתה הארץ שבת לה" - כפשוטו ממש.

(משיחת שבת פרשת אמור, ערב ל"ג בעומר, ה'תשמ"ז - התוועדות תשמ"ז, כרך ג, עמ' 279, 275 - בלתי מוגה)

"בהר" - בלימוד התורה שעלידי משיח

מבואר בדרושי חסידות (לקוטי-תורה צו יז, א. ועוד) שמשיח צדקנו ילמד תורה לכל העם כולו, כולל האבות ומשה רבינו, כמו שכתוב במשיח "ירום ונשא וגבה מאד", למעלה מאברהם ויצחק וכו' - מכיוון שמשיח צדקנו יגלה פנימיות התורה, ש"יש בה עליות רבות לאין קץ ותכלית".

דהנה, בנוגע לנגלה דתורה - מצינו בהלכות תלמוד-תורה לאדמו"ר הזקן שישנו מושג של לימוד כל התורה כולה (פרטי דינים מיוחדים לפי שכבר למד את כל התורה כולה), ועל-אחת-כמה-וכמה בנוגע למשה רבינו - "משה קיבל תורה מסיני" - שבוודאי למד כל התורה כולה.

ולכן, בנוגע לנגלה דתורה - לא שייך לומר שמשיח צדקנו ילמד את משה רבינו והאבות כו', מכיוון שכבר למדו את כל התורה כולה; מה-שאין-כן בנוגע לפנימיות התורה - שהיא "ארוכה מארץ מדה, ויש בה עליות רבות לאין קץ ותכלית".

ועל-פי זה - עניין ההליכה מחיל אל חיל דלעתיד לבוא, כולל הגילוי דפנימיות התורה עלידי משיח צדקנו באופן של "עליות רבות לאין קץ ותכלית" - הרי זה על דרך עניין "בהר", מכיוון ש"הר" עניינו צמיחה וגידול, כנ"ל.

(מהתוועדות שבת-יקודש פרשת בהר בחוקותי, מברכים החודש סיוון ה'תשמ"ג. התוועדות תשמ"ג, כרך ג, עמודים 1455-1456)

אעלה את ירושלים

על רצינות המצב בירושלים ובעיר העתיקה – בדיווח משנת תש"ח • בקשת הרבי מסגן ראש העירייה להשכין שלום בעיר • הפתעתו הגדולה של איש הסוכנות, ומדוע לא הוציא הפרופסור את מפת ירושלים מכיסו? • כיצד הניח הרבי את דעתו של השגריר, והאם ניתן למתגורר בעיר לעבור אל מחוץ לירושלים? • מתוך הספר 'עיר הקודש והמקדש' במשנתו של הרבי

המצב בירושלים – רציני ביותר

באותה 'יחידות' – מספר הגאון החסיד רבי חנני' יוסף אייזנבך שליט"א ('כפר חב"ד' גליון 45 עמ' 24):

"הגאון שמע מפי כ"ק הרבי דברים קשים בנושא זה... שהשתמע מהם חרדה עמוקה לגורלה של ירושלים, שלימותה וקדושתה. באותה יחידות, אגב, קיבל הרב ז'ולטי עידוד ושבח למתכונת המיוחדת שהעניק לשיבתו 'יד אהרן' בירושלים, שבה מתבררת כל סוגיית הנלמדת עד להלכה למעשה".

בקי בשבילי ירושלים!

מר אליעזר שפר – איש הסוכנות היהודית – ביקר אצל הרבי בשנות תש"י. היה זה בתקופה בה געשה הארץ סביב חילול־השבת בירושלים. הפגנות השבת המפורסמות היו אז בשיאן. טבעי היה, אפוא, שהנושא יעלה בשיחתם. אולם הפתעת האורח הייתה גדולה, כאשר בין הדברים שאלו הרבי: מדוע צריכות המכוניות לנסוע משם... הרי יכולים הם לנסוע לכאן... וכך תיאר בפניו הרבי מסלול נסיעה ברור, כשלא־יש־שוחו נדמה לרגע שמולו יושב בן־ירושלים ותיק... את הדברים שמע מפיו הרה"ח ר' מרדכי שי' גולדברג – בני ברק (ופורסמו ב'בית חיינו' גליון 101 עמ' 18).

בשנת תש"ח, שיגרו רבני חב"ד בירושלים מברק בהול לכבוד קדושת אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע. את המברק תירגם הרבי נשיא־דורנו ללשון הקודש בכתב יד ברור ומסודר, והגישו לרבי הרי"צ:

המצב בירושלים ובפרט בעיר הישנה רציני ביותר עוררו רחמים ממקור הרחמים והחסדים העליונים בעד יהודי א"י ובפרט אלו שבירושלים. בני ישראל אורי בן מושקא ליבא נתפס התפללו לשחרורו ובריאות הטובה כולל חב"ד הרבנים אליעזרוב אורנשטיין.

להשכין שלום בירושלים

ביומן שנת הקהל תשמ"א עמ' 62 מסופר: "לסגן ראש עיריית ירושלים אמר [הרבי], בין השאר, שיפעל להשכנת שלום בעיר". הפעם מדובר, בין תושביה היהודים של העיר.

על חומותיך ירושלים

בחודש כסלו תשמ"ב ביקר אצל הרבי הגאון רבי בצלאל ז'ולטי (ראה 'כפר חב"ד' גליון 34 עמ' 17). על הדברים ששמע הרב ז'ולטי מפי הרבי

בונה עיר חב"ד...

בשנת תשמ"ז הטיל הרבי על עסקני חב"ד הרה"ח ר' ירמ' שי' ברנובר (יבלחט"א) – והרה"ח ר' שלמה מיידנצ'יק ז"ל לבנות שכונה בירושלים. באחת ההזדמנויות, כשנכנס ברנובר ל'יחידות', החזיק בכיסו מפה של ירושלים וביקש להוציאה לצורך השיחה, אולם הרבי סימן לו בידו הק' שאין צורך.

ללא שיהוי החל הרבי לפרט בפניו את אפשרויות הבנייה: אם תבנו במקום פלוני הרי כשהבעל ירצה להשתתף בכינוס שמתקיים בבנייני האומה, יצטרך לעבור ברחובות פלוני ואלמוני והדרך תארך כך וכך דקות. ואילו אם יבנו במקום פלוני אז כשהרעה תרצה לערוך קניות יהיה עליה לעשות את דרכה דרך רחובות אלו ואלו. כך שרטט הרבי את רחובות העיר ללא מפה. ברנובר עמד נדהם. הוא עצמו נהג לבקר בירושלים שלוש פעמים בשבוע, ואילו הרבי מעולם לא ביקר בעיר. למרות זאת, בקיאותו בסמטאותיה ובשביליה של ירושלים הייתה כמי שהתגורר בה אך אתמול...

הרב שקיבל 'עיטור ירושלים'

בפורים קטן תש"ל זכה הרב שמואל טוביה שטרן, רבה של מיאמי ביטש, פלורידה, לקבל מכתב מהרבי. בין השאר נאמר בו (אגרות־קודש כרך כו עמ' שלביג):

בנועם נודעתי שכבוד־תורתו מקבל ציון כבוד הקשור עם ירושלים עיר הקודש, תבנה ותכונן על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו. ובודאי לדכוותי [=לא־ישויות כמוהו] לא נצרך להדגיש מאמר חכמינו ז"ל שמא מילתא הוא, ובפרט בהנוגע לירושלים, שהדיוק בזה הוא בכל שלימותו, והרי פירשו חכמינו ז"ל (תוספות ד"ה הר, תענית טז, א, מיוסד על מדרש בראשית רבה פ' נו) שנקרא על שם "יראה" שקרא אברהם ו"שלם" שקרא שם בן נח, ומפרש אדמו"ר הזקן בעל התניא והשו"ע שהשם מורה על שלימות היראה. וכיון שירושלים עיר־הקודש נקראת קרית מלך רב, הרי מובן שהשפעתה – ובלשון הכתוב, ודבר ה' מירושלים – צריכה להיות בשלימות יראת ה', וכן כל הפעולות הקשורות עם ירושלים.

שגריר ירושלים בווינה...

אביע איחולי למר אשר יצליח בתפקידו הכי אחראי להיות שגריר ארץ הקודש והקדושה אשר בה, ארץ אשר בלשון תורתנו תורת אמת היא "ארץ אשר תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה", ובפרט שגריר ירושלים, עיר בה חנה דוד, אשר בלשון נביא הגאולה והישועה – כשמו, ישעי' – בנוגע ליעודה הנצחי: מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים.

את הדברים לעיל כתב הרבי בח"י טבת תשמ"א לשגריר ישראל באוסטריה מר יששכר בן־יעקב, בתגובה למכתבו מט' טבת תשמ"א, בה העיר על העובדה שבאחד מפרסומי חב"ד הופיעה רשימת סניפי חב"ד בישראל ו"ירושלים ניצבת בין יפו וכפר סבא, והרי מצוה עלינו 'להעלות את ירושלים על ראש שמחתנו'..."

איגרת ארוכה השיב לו הרבי, בה גולל, בין היתר, את היסטוריית ההתפתחות של מוסדות חב"ד, בציינו ש"כבר הייתה ישיבה גדולה בירושלים עיר־הקודש, ישיבת תורת אמת, וגם מוסד 'כולל חב"ד' ומרכז תנועת חב"ד..."

על עצם השאלה מתפלא הרבי ומגלה:

מוצף אני בתביעות וטענות על עמדת ה'ניצית' בכלל ובמיוחד בנוגע לירושלים כולל ירושלים העתיקה, עמדה המיוסדת על פסק־דין תורתנו, תורת אמת, אשר ירושלים בכל תוקפה הוא דוקא החלק שבתוך החומות, הנקראת עתה "ירושלים העתיקה", עיר בה חנה דוד, וממנה מושפעת הקדושה לירושלים שמחוץ לחומה.

ומוסיף הרבי עוד:

דרך אגב, ואולי אין זה דרך אגב, בירושלים העתיקה קיים בית־כנסת שיסדו אדמו"ר ה"צמח צדק", הוא האדמו"ר השלישי לנשיא חב"ד, שאפילו בימי הכיבוש בידי ירדן נשאר קיים על כתליו וגגו, ביחד עם הטבלה הקבועה בכותל על־דבר המייסד וכו', ותיכף לשחרורה של ירושלים האמיתית (העתיקה) נתחדש שם בית־הכנסת ובית המדרש וספרי[ה] וכולל, ופעילות חינוך וכו'.